

Quamvis in se sit quantum, impeditur ne connaturali et extenso modo existat, seu indivisibiliter. d. 48, s. 1

Prout sacramentaliter existit, non pendet a seipso ut existente in celo. d. 48, s. 2

Posset Deus, destructis speciebus, illud immutatum relinqueret. d. 49, s. 1

Sub speciebus panis continetur ex vi verborum, ut dicit hanc individuam materiam, cum omnibus organicis partibus ad integratem corporis humani pertinentibus. d. 51, s. 2

Semper est idem numero et specie, quantum est ex parte materiae, quantitatis, et suppositi; licet in omni rigore physico aliis dici possit ratione formae, si habeat diversam. d. 51, s. 4

Licet admittatur ex vi verborum constitui subsistens, non tamen subsistencia creata aut increata, d. 51, s. 6. Probabile tamen est ex vi verborum non constitui subsistens. ibid.

Per solam actionem, qua Christi corpus conservatur in celo, an possit conservari praesens in Eucharistia. d. 50, s. 4

Sanguis Christi, vel spiritus vitales non sunt partes corporis ejus prout est in Eucharistia ex vi verborum. d. 51, s. 3

Ex vi verborum continetur sub speciebus vini non solum sanguis in passione effusus, sed totus, quem habebat in nocte cene, et qui nunc est in corpore gloriose. d. 51, s. 3

An autem per modum unius continui, necne, utrumque est probabile. ibid.

Forma sanguinis solum ponitur ex vi verborum sub speciebus vini, ut dat esse sanguinis. d. 51, s. 4

Corpus sub speciebus vini, et sanguis sub speciebus panis tantum per concomitantiam. d. 51, s. 3

CARO CHRISTI IN EUCHARISTIA.

Habet praecipuam efficientiam instrumentalem circa Eucharistiae effectum. d. 42, s. 3

Aliter concurret in hoc sacramento, quam in aliis. ibid.

Ex vi verborum est sub speciebus panis. d. 51, s. 3

SUBSTANTIA ET PARTES CHRISTI IN EUCHARISTIA.

Tota Christi substantia, cum omnibus et singulis partibus, etiam ad ornatum pertinentibus, sub hoc sacramento. d. 51, s. 4

Partes corporis Christi in Eucharistia, quamvis non distent loco, distant quantitate. d. 48, s. 4

Christi preputium probabiliter est ponit in sacramento ex vi verborum. d. 51, s. 2

ACCIDENTIA CHRISTI IN EUCHARISTIA.

Christus in Eucharistia propriam retinet quantitatem, ejusque effectum formalem primarium. d. 48, s. 4

Habetque veram figuram organicam, non localem vel situalem. ibid.

Et omnes modos quantitatis, et omnes qualitates, quae media quantitate illi uniuertuntur. d. 51, s. 2

Hæc tantum sunt per concomitantiam, licet aliter quam alia accidentia magis extrinseca. d. 51, s. 5

Nequeunt emittere species, ut videantur. q. 76, a. 7

Habet etiam Christus omnia accidentia spiritualia. d. 50, s. 7

MODUS EXISTENDI CHRISTI SUB SPECIEBUS.

Pluribus distinctis speciebus per modum unius consecratim totus Christus sub singulis manet. d. 52, s. 1

Et sub singulis partibus hostie post consecrationem divisæ, in quibus panis conservaretur. d. 52, s. 1

Sub singulis etiam hostie partibus continuis, quantumvis minimis, d. 52, s. 1. Imo et sub singulis in dividibilibus. d. 73, s. 3

Semel est in actu sub tota quantitate specierum, in potentia autem infinites in singulis partibus. d. 52, s. 2

UNIO CHRISTI CUM SPECIEBUS EUCHARISTIE.

Inter Christum et species, nulla est formalis unio physica. d. 47, s. 3

Probabile est, dari unionem per efficientiam mutuam unius ad alterum. ibid.

Ad efficientiam Christi circa species, quæ prior natura est, quam efficientiam specierum in corpus Christi, non prærequisitum praesentia Christi ad species. ibid.

Non sufficit haec effectiva unio, ut se tenet ex parte Christi, ut Christus moveri dicatur, motis speciebus. ibid.

MUTATIONES CHRISTI SUB SPECIEBUS EUCHARISTIE.

Cum per accidens mutatur, proprium recipit motum, non tantum denominationem extrinsecam. q. 76, a. 7

Potest de potentia absoluta moveri localiter a Deo, non tam a propria anima, virtute naturali, nec per accidens, secus si agat ut instrumentum Verbi. d. 53, s. 1

A nullo agente naturali potest per se primo moveri aut pati. ibid.

Nec inter ejus partes heterogeneas dari potest mutua actio virtute naturali, nec augeri, nutriti, minui, corrupti, aut interfici potest. d. 55, s. 2

Per accidens vero moveri potest ab eo, qui sacramentales species movet. d. 53, s. 1

Potest de potentia absoluta, in alias partes dividit, et quo modo. d. 48, s. 4

Ex eo, quod in loco naturali alteretur, non patitur mutationem, ubi est sacramentaliter. d. 48, s. 6

Si in uno loco naturaliter mutaretur, mutaretur etiam sacramentaliter, non virtute agentis naturalis, sed Dei. ibid.

ACTIONES CHRISTI SUB SPECIEBUS EUCHARISTIE.

Probabile est, non posse habere actionem transeundem. d. 52, s. 2

Nec naturaliter exercere actus sensum externorum, vel internorum, etiam circa seipsum, bene tamen supernaturaliter. ibid.

Quæ per conversionem ad phantasmata intelligit, nequit intelligere, nisi per conversionem, quam habeat in celo, secus, quæ per species infusas. d. 52, s. 3

DESITIO CHRISTI SUB SPECIEBUS EUCHARISTIE.

Non desinit sub speciebus per intrinsecam mutationem sui. q. 76, a. 6

Per hanc mutationem (quæ privativa est) nihil acquirit, sed solum amittit presentiam sacramentalem. ibid. et d. 54, s. 1

Si non esset alibi, quam in sacramento, cum species desinerent, consentaneum est rationi, Christum aliud ubi, juxta proprium arbitrium acquisitum. d. 44, s. 2

Christo deserente species, semper succedit alia substantia, in qua subjectentur, quæ nunquam est panis, vel vinum. ibid.

Quæ substantiarum successio non est transubstan-

tatio, sed plurium mutationum ex divina voluntate aggregatio. d. 44, s. 3

Non recessit statim ac species deglutiuntur. ibid.

CHRISTUS IN EUCHARISTIA QUOMODO COGNOSCI POSSIT.

Modus quo Christus existit, nec oculo corporeo videri, nec interno sensu cognosci potest. d. 53, s. 4. Nec ipsum corpus, præcise hoc modo, etiam de potentia absoluta. ibid.

Christi oculus in sacramento seipsum videt per concomitantiam. ibid.

Nulla cognitione supernaturalis abstractiva, nisi evidens in testifice, potest haberi de hoc mysterio. d. 53, s. 5

Nec Angelus, neque illa creatura videre potest naturali virtute hunc presentie modum, nec Christum sub illo. ibid.

Est tamen probabile, Angelum et animam separatum videre posse Christi animam in Eucharistia, non viso corpore, nec unione ad corpus. ibid.

Nullus Angelus per speciem infusam, quam habet corporis Christi Domini, cognoscit, quod in Eucharistia sit; amissi tamen naturali, et praesentia sacramentali conservata, cognosceret Angelus Christum existere, non ubi existat. ibid.

PRÆDICATA, QUÆ DICUNTUR DE CHRISTO IN EUCHARISTIA.

Omnia prædicata, quæ Christo secundum se convenient, de illo dicuntur, prout in Eucharistia. d. 47, s. 4

Non vero, que modum existendi localiter significant, sed quæ indicant modum sacramentalem. ibid.

Item, que praesentiam realem, et unionem, vel praesentiam cum speciebus important. ibid.

Speciebus circulariter motis, probabile est, Christum non mutari. ibid.

Nec dicitur corrupti, aut in aliam substantiam converti, corruptis aut conversis speciebus. ibid.

Adverbia localia, et nomina propinquitatibus, vel distantiam significantia, de Christo dicuntur. ibid.

Christus a seipso non distat, secus praesentie interesse. ibid.

Mutationes, quæ circa species flunt, si aliquo modo transeant ad Christum, illi proprie tribuantur. ibid.

Alioqui vel nullo modo, sed solum metaphorice, ibid.

Ut frangi, videri, tangi, misceri. ibid.

Hoc album est corpus Christi, si pronomen designet subiectum albedinis, est falsa, si contentum sub albedine, vera est. ibid.

Corpus Christi, prout sic, vere dicitur sensibile et tangibile, quod proprietates corporis, non quoad modum existendi. ibid.

Propositiones significantes successionem terminorum, vel transitum unius in alium, vere dicuntur de Christo, ratione transubstantiationis. d. 50, s. 5

APPARITIONES CHRISTI IN EUCHARISTIA.

Negari non potest, plures hujusmodi apparitiones propter varios fines esse factas. d. 55, s. 4

In apparitionibus factis ad confirmandam fidem praesentem, quæ jam præterit, Christus non manet sub speciebus. ibid.

Interdum apparito fit, per solam potentie immutationem, absque falsitate. ibid. Et tunc non amittit Christus presentiam suam. ibid.

Interdum vero apparito est per realem immutationem specierum, quæ si tanta sit, ut ad corrumpendum panem sufficeret, amittitur Christi praesentia. d. 55, s. 3

Quod appareat non est vere caro aut sanguis, sed figura, et color ipsis speciebus inhærens. d. 55, s. 2

Et species sic affectæ sæpe diurno tempore conservantur, forte miraculo. d. 55, s. 4

Quousque apparent corruptionis signa, ut vere species Christum continentis venerandæ, postea ut vestigium tantum Christi. ibid.

Hæ species, quamdiu apparitiones durant, conservandæ, si vero ad priorem redeant formam, consumi poterunt. ibid.

Si mutatio accidit in Missa post consecrationem utriusque speciei, non tenetur sacerdos in aliis item consecrare, potest tamen, et recte faciet, si consecret. d. 55, s. 4

Adoratio harum rerum non sistit in re qua appareat, sed per illam transit ad Christi corpus. ibid.

IN TRIDUO CHRISTUS SUB EUCHARISTIA.

Eius corpus capax fuit praesentiae sacramentalis, quod si de facto tunc consecraretur, sub speciebus constitueretur mortuum. d. 48, s. 2, et d. 51, s. 4

Totalis sanguis, tam qui effusus in passione, quam aliis, si in corpore remansisset, poneretur in triduo ex vi verborum sub speciebus vini. d. 51, s. 3

Quod si nil sanguinis in corpore remansisset, nec Christi corpus sub speciebus vini, nec sanguis sub speciebus panis, etiam per concomitantiam poneatur. ibid.

CULTUS CHRISTI IN EUCHARISTIA.

Non minus in Eucharistia venerandus, quam si in propria videretur specie. d. 65, s. 1

CIRCUMCISIO.

Cur vocetur carnalis. d. 5, s. 1.

Est figura baptismi, ibid. latius. q. 70, a. 1

INSTITUTIO.

Cur instituta, et an propter peccatum originale tollendum, d. 5, s. 1. Et quomodo in hoc a baptismō differt. ibid.

Data plus 400 anni ante Moysen, et cur. q. 70, a. 2

Convenienter pro solis masculis instituta. ibid.

ESSENTIA ET EFFECTUS.

Verum sacramentum antiquæ legis, primo et per se gratiam futuram, consequenter vero presentem, quæ in eo dabatur, significans. d. 5, s. 1

Etiam si ante legem veterem sit instituta, ejus fuit sacramentum. ibid.

Non iteranda: etiam absque debita intentione fieret. d. 10, s. 1

Non erat causa physica gratia, quæ in ipsa dabatur. ibid.

Nec proprie eam dabat ex opere operato, licet daretur parvulus, quibus peccatum originale remittebatur. ibid.

Adulti non consequebantur majorem gratiam in circumcisione, quam per contritionem, quæ illis erat necessaria. d. 10, s. 2

Idem erat in sacramento legis naturæ, eisdem locis citatis.

Circumcisio ut verum sacramentum in remedium originalis, potuit esse in usu omnium gentium, licet non se obligarent Judaicæ legi. d. 49, s. 3

RITUS.

Cur in ea corporis parte fieret. q. 70, a. 3

INDEX RERUM.

Non ex p̄cepto debebat fieri cultro lapideo. q. 70, a. 3
Nec templum, nec alium locum habebat designatum,
ut in eo fieret. d. 30, s. 4
Danda erat octavo die, et antea data non fuisse sacramentum. d. 5, s. 1, et q. 70, a. 3
Poterat tamen ex justa causa ultra octavum diem defiri, q. 70, a. 3, ut in deserto. d. 5, s. 1
Cur octava dies ad circumcitionem designata. q. 70, a. 3
Ritus imponendi nomen in circumcisione. ibid.
Significatio sacramentalis circumcisionis, nempe ablato originalis peccati, optime cum ejus ritu quadrat. d. 5, s. 1

MINISTER.

Nullus specialiter designatur in lege, sed poterat esse quandoque vir, quandoque femina, imo probabile est, adultum potuisse circumcidere se ipsum. d. 30, s. 1
Infidelis poterat esse minister circumcisionis. ibid.

P̄CEPTUM.

Fuisse necessariam ex p̄cepto adultis, infantibus vero necessitate mediis, probabilius est. d. 5, s. 1
Cur hoc p̄ceptum non fuerit scriptum a principio, q. 70, a. 2. Nec pro omnibus gentibus, sed certo populo datum. ibid.
Hoc p̄ceptum obligavit Abraham ad circumcidendum Ismael. An vero teneretur, Ismaele renuente, incertum. ibid.
Et ad circumcidendos omnes infantes, sive servos, sive liberos, qui sub ejus potestate erant. ibid.
Non vero adultos fanulos, vel mercenarios, vel servos, sine proprio eorum consensu, nec infantes servos sub cura parentum existentes. ibid.
Gentiles, qui ritu Judaico circumcidabantur, quomodo tenerentur circumcidere filios. ibid.

DURATIO.

An post Christi mortem utilis aliquando fuerit, et quamdiu. d. 5, s. 1, et d. 26, s. 3

COGNITIO.

Ad cognoscendum totum, non sufficit cognoscere partes, nisi adit species, quae harum inter se uniuersum repräsentet. d. 53, s. 5

COMMEMORATIO.

Pro vivis et pro defunctis in Missa. Vide verbum Missa, versiculo Cæremoniæ.

COMPOSITIO.

An sit, qualis, et ex quibus rebus, in sacramentis, vide verbum Sacramentum, et Sacraenta novæ legis, in § Essentia, Materia et Forma.

COMMUNICATIO IDIOMATUM.

Non est inter partes et abstracta. d. 46, s. 4

COMMUNIO.

Varia hujus vocis significations. q. 73, a. 4
Communio laica et clericalis quid sint, et in quo distinguuntur. ibid.
Communio peregrina quid. ibid.
Vide Eucharistie usus et sumptio, et verbum Miss., § Essentia.

CONCILIUM.

Concilium generale, sine auctoritate Pontificis et con-

gregantis et confirmantis, nil potest statuere, universam Ecclesiam obligans. d. 27, s. 2
Auctoritas negativa Conciliorum quando faciat argumentum probabile. d. 40, s. 2

CONCOMITANTIA.

Quæ adæquata unione uniuntur, necessario sese comitantur. q. 76, a. 2
Quæ realiter sunt unita, non possunt non se comitari, nisi priventur unione. ibid.
Quid sit, aliquid per concomitantiam ponit in sacramento, quid ex vi verborum. ibid.
Localis continentia per se sola non sufficit ad concomitantiam. d. 51, s. 4
Quæ concomitanter ponuntur sub aliqua ex speciebus sacramentalibus, per quam actionem constituantur. ibid.

CONDENSATIO.

Probabilis est, per condensationem non amitti quantitatem. d. 47, s. 3

CONDITIO.

Quæ, et qualis conditio apposita intentioni ministri, destruit sacramentum. Vide verbum Sacramentum, et Sacraenta novæ legis, et verb. Eucharistia, et Baptismus in § Minister.

CONFESSIO SACRAMENTUM.

Confessionis sacramentum quomodo verbis et rebus, ut materia et forma constet. d. 2, s. 1
Ex illis verbis Joan. 20: Quorum remiseritis peccata, etc., colligitur materia et forma hujus sacramenti. d. 2, s. 3

Ad formam confessionis requiruntur verba in rigore et proprietate. d. 2, s. 5

Omnibus adultis, qui post baptismum mortaliter peccavere, necessaria est confessio necessitate p̄cepti et medii. d. 6, s. 1

Per se primo instituta ad dandam primam gratiam, d. 7, s. 1. Sed non simpliciter primam. d. 7, s. 3

Præter hanc autem, credibile est dare specialia auxilia ad detestanda peccata. ibid.

Ministrare hoc sacramentum in mortali, ex quacumque necessitate, mortale est. d. 16, s. 4

Tenetur minister diligenter examinare dispositionem accidentis ad sacramentum. d. 18, s. 2

Peccata ante baptismum commissa non possunt esse materia hujus sacramenti. d. 28, s. 5

Confessio non sacramentalis numquam est homini necessaria, aut p̄cepta. ibid.

Omnia peccata venialia remittit non ponenti obicem, quantumvis minister aliud intendat. d. 43, s. 6

Sigillum confessionis, non solum respectu aliorum, sed etiam ipsius poenitentis obligat, et quomodo. d. 67, s. 3

Denegare aliquid extra confessionem ex scientia in confessione comparata, secluso periculo, non est contra rationem sigilli. ibid.

An hoc sacramentum esset in statu innocentiae. Vide Status innocentiae.

CONFIRMATIONIS SACRAMENTUM.

ESSENTIA.

Est speciale sacramentum, a reliquis condistinctum. d. 32, s. 1. Tres definitiones ejus q. 72, a. 4
Est sacramentum vivorum. d. 34, s. 9

INDEX RERUM.

Confirmatio actus Ordinis est, non jurisdictionis. d. 36, s. 3

Cur non fuerit aliqua ejus figura in lege veteri. d. 5, s. 1
Non potest iterari in eodem subjecto. d. 34, s. 1

INSTITUTIO.

A Christo immediate institutum nocte cœnæ quoad aliqua et perfecte post resurrectionem, in illis verbis, Accipite Spiritum Sanctum, Joan. 20. d. 32, s. 2
Ad danda specialiora auxilia gratia ad fidem profitandam institutum, et ad consignandum nos militari charactere Christi. d. 11, s. 2

MATERIA.

Materia remota et omnino necessaria, est chrisma, ex oleo et balsamo confectum, d. 38, s. 1, ex Christi institutione. ibid.

Qui solo oleo ungeretur, iterum confirmandus, saltem sub conditione. ibid.

Balsamum ex India delatum, quamvis forte differet specie a Syriaco, sufficiens materia. ibid.

Non singula partes olei debent esse cum balsamo substantialiter mistæ. ibid.

Chrisma, si omnino amisit balsami fragrantiam, maxime dubia materia. ibid.

Ex jure divino requiritur materia p̄econsecrata ab Episcopo, licet ritus consecrationis ab Ecclesia determinetur. d. 33, s. 2

Nec refert, quod Episcopus hæreticus vel schismaticus sit. d. 33, s. 3

Uncio chrismati est materia proxima hujus sacramenti. ibid.

De cuius necessitate est fieri in figuram crucis, ibid. in ea quantitate quæ satis sit ad imprimendum crucis signum. ibid.

Et in fronte confirmati. ibid. Pollice Episcopi, quod est de necessitate p̄cepti et probabile est, esse essentiale. ibid.

Et debet fieri pollice dextro, sed licet, alio fiat, sufficiet. ibid.

Probabile est Apostolos non usos fuisse hac materia, oppositum tamen probabilius. d. 33, s. 4

FORMA.

Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti forma hujus sacramenti. d. 33, s. 4 et 5

Singula verba, et expressa invocatio Trinitatis, sunt de essentia formæ. d. 33, s. 5

Non debet fieri verbis deprecativis, sed indicativis aut imperativis. ibid.

Apostoli hac forma utebantur, quod substantialiter sensum. ibid.

EFFECTUS.

Imprimet characterem realiter et specificie a baptismali distinctum, magisque accidentem ad rationem potentiae activæ, quam passivæ. d. 11, s. 1, et d. 34, s. 1

Datur hic character ut militare signum, quo consignatur ad pugnandum pro Christi fide. d. 34, s. 1

Satis probabile est, majorem gratiam conferre quam baptismum. d. 34, s. 2

Propriam sacramentalem gratiam confert, et in quo haec consistat. ibid.

Quando eam conferat. ibid.

Per se primo non dat primam gratiam, sed auget et rorobat. ibid.

Potest hic effectus obice impediri, sed reddit, recedente fictione. ibid.

DISPOSITIO.

Ex natura rei prærequiritur prima gratia. d. 27, s. 2
Et in his, qui non amiserunt baptismalem, hec sola est sufficiens dispositio. ibid.

Gratia effectus per mortale peccatum impeditur, non vero character. ibid.

In mortali existens indiget contritione, non confessione nisi ex consilio. ibid.

Non tamen sufficit attrito cognita, nisi adjungatur confessio. ibid.

Attrito existimata contritio ex ignorantia invincibili, sufficiens dispositio. ibid.

Sine attritione vera, non sufficit existimatio sola, quantumvis invincibilis. ibid.

SUBJECTUM.

Omissi baptizatus, sine ulla aetatu, sexuum, aut statuum distinctione, est capax hujus sacramenti. d. 27, s. 2 et 3

Expedit tamen non dari ante usum rationis, regulariter usque ad septennium. d. 27, s. 2

Qui aliquando ratione usi sunt, nisi probetur, in statu peccati in amentiam incidisse, confirmandi sunt. d. 27, s. 3

Qui sunt in articulo mortis confirmandi sunt, licet eis non sit simpliciter necessarium. ibid.

MINISTER CONFIRMATIONIS.

Quilibet Episcopus, sive hæreticus, sive excommunicatus, sufficiens minister; quod si alienas oves confirmet, factum tenet, licet ipse peccet. d. 26, s. 3, d. 27, s. 1 et 3

Solus Episcopus ordinarius minister, imo necessarius necessitate p̄cepti et sacramenti. d. 26, s. 2

Potest Summus Pontifex (non autem alius inferior) ad hoc delegare simplicem sacerdotem. ibid. et q. 69, a. 3

Ne cessat hec concessio morte Pontificis, nec causa cessante, si absolute concessa sit, potest tamen revocari. d. 28, s. 1

Papa electus, nondum consecratus Episcopus, potest hanc facultatem concedere, imo et secum ipse, si sacerdos sit, dispensare. ibid.

PRÆCEPTUM.

Nullum est obligans per se ad suscipiendam confirmationem. d. 6, s. 1

Tenentur Episcopi sub mortali, rite celebrare hoc sacramentum aliquoties opportunitis temporibus in sua diœcesi. d. 38, s. 1

Graviter peccat Episcopus chrismate veteri utendo, sine gravi necessitate. d. 38, s. 2

Episcopus qui bis dat hoc sacramentum, graviter peccat, non tamen manet irregularis; similiter et qui recipit. d. 38, s. 1

CÆREMONIA.

Balsami benedictio convenienter fit per figuram crucis, d. 37, s. 1. Et ibi consequenter de aliis cærementiis, que in confiendo chrismate servantur.

Chrismatis salutatio, adoratio quædam respectiva. ibid.

Ubi deest Episcopus, chrisma aliunde deportandum. ibid.

Non est aliquod tempus designandum ad ministrandum hoc sacramentum. d. 37, s. 2

Imo nec locus, licet quod fieri possit in Ecclesia sit ministrandum.

Vestibus sacris indutus debet Episcopus ministrare. ibid.

INDEX RERUM.

Ex sola decentia, tenentur confirmans et confirmatus, jejuni accedere. d. 37, s. 2
Ligatio frontis confirmati vitta linea non prætermittenda. *ibid.*
Confirmatus cur cædatur alapa. *ibid.*
Omissio hujus cæremonie non est mortale. *ibid.*

CONSCIENTIA.

Habere conscientiam peccati mortalium, est recognoscere hominem nondum sibi peccatum dimissum. d. 28, s. 2
Accedere ad Eucharistiam cum conscientia peccati mortalium sine præmissa confessione, quando et quomodo licet. *ibid.*
Vide verbum Eucharistia, § Dispositiones.

CONSECRATIO.

Licet fiat a sacerdote hæretico, vel degradato, vel quacumque ratione prohibito, valida est. d. 36, s. 3
Ut supponit pro transubstantiativa actione, non est sacramentum, nec pars ejus, sed via tantum ad illud. d. 42, s. 1
Prolatio verborum consecrationis non est actio conservativa panis in corpus Christi. d. 50, s. 2
Consecratio sufficiens actio, ut possit in ea solum sacrificium consistere. d. 75, s. 5
In consecratione cuiuslibet speciei seorsum, potuisse essentia sacrificii consistere. d. 75, s. 6. Vide verb. Eucharistia, § Forma et § Efficacia.

CONSERVATIO ET CONSERVARE.

Conservatio rei et ejus productio quandoque eadem, quandoque diversa actio est. d. 9, s. 2
Conservari potest aliqua res nova actione absque cessatione prioris qua conservabatur. d. 49, s. 1
Unaquæque res, ut conservetur sine suo naturali modo, indiget majori influxu causæ agentis, d. 50, s. 4.
Vide verbum Deus.

CONSTANTINUS.

Romæ a Sylvestro baptizatus et divinitus a lepra mundatus. q. 76, a. 6

CONTACTUS.

Non invenitur proprie, nisi inter res extensas in ordine ad locum. d. 47, s. 4
Quomodo Christus possit contingi in Eucharistia. Vide Christus in Eucharistia, § Quæ de ipso prædicta dicuntur.

CONTRITIO.

Contritionis actus pars est materiae sacramenti poenitentiae. d. 2, s. 1
Non semper necessaria, ut sacramenta effectum soriantur. d. 7, s. 4
Semper est homini possibile cum divina gratia. d. 62, s. 1
Ad quæ sacramenta sit dispositio. Vide verbum Sacramentum et Sacramenta novæ legis, et in quolibet sacramento particulari, § Dispositio.

CONVERSIO.

Transitum unius rei in aliam significat. d. 50, s. 2
Requirit duas res positivas, ut terminus a quo, et ad quem. *ibid.* Unde necesse est, ut unus terminus desinat, alter aliquo modo incipiatur. *ibid.*
Conversiones naturales et supernaturales in modo differant. *ibid.*

INDEX RERUM.

Omnis conversio requirit, ut minimum, unam realem actionem, et duas quasi mutationes partiales. d. 50, s. 2
Si conversio substantialis sit, oportet, ut terminus a quo et ad quem substantialiter mutentur. *ibid.*
Necessaria etiam est connexio inter utriusque termini mutationes, ita ut una quodammodo sequatur ex alia. *ibid.*

Qui ordo non semper fundatur in formalis repugnantia terminorum, sed etiam in intentione, vel in limitata vi agentis. d. 50, s. 8

Hi termini tertium aliquod requirunt, circa quod versentur. *ibid.*

Quale hoc sit, in formalis, vel in sacramentali conversione. *ibid.*

Dummodo substantia desinat, etsi per actionem accidentalem, substantialis conversio perfici potest. *ibid.*

Conversio formalis vel materialis nec inter res simplices esse potest, neque inter simplicem et compositam. d. 50, s. 10

Formalis conversio non est nisi inter formas inter se pugnantes et habentes commune subjectum saltem per potentiam obedientiale. *ibid.*

Quælibet res existens sub accidentibus realiter distinctis, et ab illis dependens, potest converti in aliam, quæ sub eisdem accidentibus constitutatur. *ibid.*

Res quæ omnino etiam quoad accidentia destruitur, non potest dici in aliam converti. *ibid.*

Omnis creatura potest in aliam converti aliquo modo. *ibid.*

Deus vero nec potest converti in creaturam, nec e converso. *ibid.*

Conversio licet relationem fundare possit, non tamen est relatio. d. 50, s. 2

Vide verbum Transubstantiationis.

CORPUS.

Duo corpora quanta nequeunt naturaliter penetrari. d. 48, s. 1. Unum corpus, unica præsentia, unum locum occupat naturaliter. d. 48, s. 3
Idem corpus simul esse potest in duplice loco distante, per diversas præsentias sacramentales vel quantitativas. d. 48, s. 4

Corpora, cum penetrantur, non amittunt propriam quantitatem nec localem extensionem. *ibid.*

Corpus per omnia mundi loca replicatum non esset ubique. Neque, si esset præsens omnibus spatiis creatis, in infinitum, propterea immensum esset. *ibid.*

Deus potest plures idem corpus constituere in eodem spatio. d. 48, s. 4. Et ponere corpus quantum sub indivisiibili. d. 52, s. 3

Corpus existens in duabus locis singulis est æquale, d. 48, s. 4, et utrique simul quoad præsentiam. d. 52, s. 2

Debetque necessario habere varietatem in accidentibus importantibus habitudinem ad locum. d. 48, s. 5

Et potest habere in aliis. *ibid.*

Licet hoc non sit connaturale. *ibid.*

Si in uno loco alteretur, non necessario alteratur in alio, virtute agentis naturalis. d. 48, s. 6. Quod de aliis mutationibus declaratur. *ibid.*

In omnibus autem his mutationibus Deus suppleret effectum causæ secundæ, ut fierent in alio loco. *ibid.*

Corpus mortuum suam etiam partium integritatem exigit. d. 51, s. 3

Idem corpus non potest seipsum contingere. d. 53, s. 4

INDEX RERUM.

Forma corporis humani organici abstrahit ab anima et a forma cadaveris. d. 51, s. 2
Duplicem habet organizationem secundum duplicem statum, perfectionis, scilicet, et corruptionis. d. 51, s. 2
Vivum et mortuum in ratione humani corporis uniuerso convenient. d. 51, s. 4
Duplex illi organizatio debetur, substantialis nempe et accidentalis, quæ tantum est proprietas ejus. d. 51, s. 5

Vide Christi corpus in Eucharistia.

CREATURA, CREATIO, ET CREARE.

Emanatio a Deo per modum creationis non precedit ordine naturæ in omni forma ante actionem causæ secundæ, nec in omnibus formis creatis includitur dependentia a Deo per modum creationis. d. 9, s. 1
Creatio pro signo quo preintelligitur termino, non est in aliquo tanquam subjecto. d. 50, s. 5

Probabilis est creationem substantię non esse de prædicamento actionis, sed substantiale modum ad substantię prædicamentum redactum. *ibid.*

Creatio passiva in ipsa creatura existit. *ibid.*
Creatura potest assumi ut instrumentum creationis. d. 61, s. 1

CULTER.

Culter quo fiebat circumcisio. Vide verbum Circumcisio, § Materia et Ritus.

CULTUS ET COLERE.

Ratio cultus externi Dei, latius patet ratione sacramenti, ab eaque longe differt. d. 3, s. 1

Cultus Dei externus, sive a Deo institutus, sive ab Ecclesia, vel a privata persona prudenter introductus, licitus est. d. 15, s. 2

Cultus Christi in Eucharistia. Vide Christus in Eucharistia, § Christi cultus, vide etiam verbum Adoratio, et verbum Eucharistia, § Species sacramentales.

DÆMON.

Potestas ad expellendos dæmones. Vide verbum Sacramentalia.

DEUS.

Sua naturali immensitate est præsens rebus omnibus et spatiis imaginariis. d. 48, s. 2

Potest euudem effectum per duas totales actiones, numeroque diversas, simul producere. d. 49, s. 1

Potest rem quam creavit annihilaré, et postea alia distincta actione reproducere eamdem. *ibid.*

DIACONUS.

An peccet, officium suum in mortali exercendo. Vide Sacramentum in communi, § Minister. Vide etiam Sacramentum novæ legis, Eucharistia, Baptismus, in § Minister.

DIES.

Dies cæremoniales Hebreorum a vespera usque ad vesperam incipiunt, et in quolibet duæ vesperæ numerantur. d. 41, s. 1

Dies festi peculiares quibus modis possint institui. d. 88, s. 5. Dies azymorum. Vide Azyma, et Azymorum dies.

DISPOSITIO.

Dispositiones manent in instanti generationis, si autem

corrumptuntur, non possunt effective concurrere ad generationem. d. 8, s. 2
Dispositio moralis non petit esse in eodem immediato subiecto, in quo est forma. d. 11, s. 4
Quæ dispositiones ad sacramentum in genere, et ad quolibet in particulari. Vide in genere, et in singulari, § Dispositio.

DISTANTIA.

Duplex, alia localis, alia quantitativa, quidque utraque sit. d. 48, s. 1

Non attenditur proprie secundum entitatem, sed secundum locum. d. 48, s. 4

DISTINCTIO.

Præter res inter quas versatur, solum addit negationem. d. 48, s. 1

DOMINUS.

Suo arbitrio potest separare filium servum a patre servo. d. 25, s. 4

Imo ex intentione baptizandi filium a patre separatum, patrem vendere potest. *ibid.*

EBRIUS.

An possit ministrare aut recipere sacramentum. Vide Sacramentum novæ legis, § Minister.

ECCLESIA.

Non accepit a Christo potestatem excellentiæ supra sacramenta, sed ministeriale tantum. d. 2, s. 6

Speciale potestatem habet in dæmones. d. 15, s. 4

Licite potest privare aliquem viatico in articulo mortis. d. 69, s. 3

Non potest dispensare in his quæ sunt de jure divino. d. 43, s. 4

De potestate Ecclesiæ circa varias res. Vide Baptismus, § Praeceptum. Verbum Catechumenus.

Ecclesia ut templum. Vide verbum Missa, § Ubi celebranda.

EFFECTUS.

Idem effectus a duabus causis totalibus simul potest produci supernaturaliter, et duplice actione totali conservari. d. 49, s. 1

Effectus sacramentorum in communi, et cuiuslibet in particulari. Vide in genere, et in singulari. Effectus Missæ. Vide verbum Missa, § Effectus.

EPISCOPUS.

Privati Episcopi possunt ritus et cæremonias pro sua diœcesi instituere. d. 15, s. 3

In aliena diœcesi absque licentia proprii Episcopi ordinans, peccat. d. 16, s. 3

Existens in mortali non peccat mortaliter, corrigendo subditum. *ibid.*

Dignitas Episcopi distincta est a dignitate presbyteri. d. 36, s. 1

Vide verbum Sacramentalia, Sacramentum confirmationis, § Materia et Minister, et verbum Missa, § Ubi celebranda.

EUCHARISTIÆ SACRAMENTUM.

NOMEN.

Eucharistiæ nomen, sacramentum novæ legis sub speciebus panis et vini significat. d. 39, s. 1

Propria ejus significatio et etymologia. q. 83, a. 4

Propria pro corpore Christi sub speciebus, interdum
pro illis tantum, vel corpore tantum supponit.
d. 42, s. 4

INSTITUTIO.

Quam expediens in spiritualem cibum animarum.
q. 74, a. 3

Non per se ad remissionem originalis vel mortalis, nec
ad primam gratiam dandam institutum. d. 63, s. 1
et d. 38, s. 4

Non oportuit ante incarnationem institui, bene tamen
ante passionem et ejus ingressum. d. 41, s. 5

In nocte coenæ, inchoato ultimo anno vita Christi, qui
fuit 34, primo mense, Martii 14 luna, ad ultimam
vesperam, 1 vel 2 hora noctis institutum. d. 41, s. 5
et q. 41, a. 5

Et post lotionem pedum finita cena legali, neendum
incepta usuali, presente Iuda, et antequam illi da-
retur bucella panis, simul utraque specie insti-
tutum. d. 41, s. 2

Quam convenienter sub reali Christi presentia insti-
tutum, ex collatione cum incarnatione ostenditur.
d. 46, s. 7

Et ex convenientia ad varia attributa divina ostendenda,
nostrasque virtutes confirmandas. ibid.

DIGNITAS ET CULTUS.

Omnia sacramenta excellit in dignitate. q. 65, a. 2
et d. 39, s. 2

Semper illi exhibita adoratio. d. 46, s. 6

Variæ Ecclesiae consuetudines et sanctiones de tali
cultu. ibid.

Totum ut ex Christo et speciebus constat unico latræ
acta adorandum, d. 65, s. 1, quo Christus adoretur
et coadorentur species. d. 65, s. 2

Extero cultu venerandum, et quali. d. 65, s. 1

Sine conditione adorandum, nisi sit vehemens suspicio,
hostiam non esse consecratam. d. 65, s. 2

Quam laudabilis consuetudo aliquoties cum pompa
deferre Eucharistiam. ibid.

Eucharistiam non irreverenter tractare omnes tenen-
tur præcepto negativo, positivo vero aliquem hono-
rem exhibere, et quando obligati. ibid.

Hujus præcepti affirmativi transgressio, secluso con-
temptu, non est mortale, imo interdum posset nulla
esse culpa. ibid.

Et in peccato mortali tangere Eucharistiam, non est
per se mortale. q. 80, a. 4

ESSENTIA ET PARTES INTEGRANTES.

Verum sacramentum unumque unitate specifica ultima,
et a reliquo distinctum. d. 39, s. 2

Quam recte congruant species panis et vini, eorumque
distinctio ad significationem sacramentalem Eucha-
ristie. d. 39, s. 2 et d. 43, s. 1. Et quam analogiam
habet ad corporalem cibum. q. 73, a. 1

Totalis significatio Eucharistie distincta a significa-
tionibus partium, licet ex illis composita. d. 39, s. 3

Unitas numerica Eucharistie ex physica unione spe-
cierum non obstante diversitate formarum conse-
crationis sumenda. ibid.

Nec solum corpus et sanguis Christi, nec verba con-
secrationis sunt integre hoc sacramentum, sicut nec
species consecrate, quamvis ejus essentiam intrent,
sed compositum ex his et Christi corpore. d. 42, s. 1
et d. 42, s. 3

Sumptio Eucharistie, nec est Eucharistia, nec pars
ejus. d. 42, s. 4

Tres definitiones Eucharistie. ibid.

Quid in hoc sacramento, res tantum, sacramentum
tantum, res et sacramentum simul. d. 42, s. 4

Est signum plenum, rem quam significat in se conti-
nens. d. 46, s. 4

Perficitur per veram conversionem, seu transubstan-
tiationem panis et vini in corpus et sanguinem
Christi, nec alter fieri potest, supposita Christi
institutione. d. 50, s. 1 et d. 50, s. 2

MATERIA EUCHARISTIE.

Non est quoad maximum terminata. q. 75, a. 2

Panis et vinum materia simpliciter necessaria ad con-
secrandum corpus et sanguinem Christi. ibid.

Una prius ala consecratur, licet nullus ordo concor-
mitantiae, aut præcedentiae inter eam consecra-
tiones sit de essentia, licet sit de præcepto juris
divini, quo una cum alia et panis prius consecrari
jubetur. d. 43, s. 2 et d. 43, s. 3

Unde de illo præcepto constet. ibid.

Non solum ob physicam impotentiam, sed etiam ob
moralem, post unius speciei consecrationem subor-
tam, potest omitti alterius speciei consecratio. d. 43, s. 4

Probabile est, Papam propter communem causam
posse dispensare, probabilius tamen oppositum, et
propter particularē certum, sicut nec interpretando
declarare aliquando licere. ibid.

Necessaria est sensibilis presentia materia respectu
ministri, d. 43, s. 5, practice et moraliter. ibid.

Et aliquo modo esse coram illo. ibid.

Non est necesse ut tangi possit. ibid.

Debet materia in particulari definiri ex intentione
consecrantis, quam nec in Deum nec in aliud potest
remittere. d. 43, s. 6

Massa nondum cocta, aut frumentum coctum, aut
panis ex leguminibus factus, non sunt sufficiens
materia hujus sacramenti. d. 44, s. 2 et d. 44, s. 1

Solus panis triticus sufficit. d. 44, s. 1. Non vero ex
alio grano, seu frumento, d. 44, s. 1. De silagine, et
alcastro. ibid. De spelta, et aliis. ibid.

Tam azymus quam fermentatus sufficit ubique, et
quamvis azymi convenientior usus, unusquisque
tenetur in hoc sua Ecclesiae consuetudinem ser-
vare, d. 44, s. 3. Vide verbum Græcus et Graeca Ec-
clesia.

Hic panis tantum ex farina triticea et aqua naturali
coagimentandus et solo igne coquendus. d. 44, s. 2

Potest in illius confectione misceri nonnulli salis.
ibid.

Alterius vero rei farinæ aut liquoris mistio illicita est;
si tamen sit in parva quantitate, non irritat materi-
am. d. 44, s. 1 et d. 44, s. 2

Panis male coctus, et digitu quasi in massam redactus
sufficiens materia, sed indecens. ibid.

Sufficit etiam panis coctus, licet præ duritia nequeat
comedi. d. 45, s. 2

Vinum vitis necessaria materia. d. 45, s. 1

Agresta, sapa, vinum coctum, vel quomodolibet ita
permistum, ut propriam amittat speciem, non est
materia. ibid.

Nec acetum, secus vinum acescens, licet graviter
peccet in eo conficiens. ibid. Idem est de musto.
ibid.

Vinum consecratum, si congeletur, retinet conse-
crationem. ibid.

Congelatum, si liquefiat, sufficiens materia consecra-
tionis, imo et licita, quamvis consultius in ea non
consecrare. ibid.

Si sacerdos putans se habere unam hostiam consecret,
et postea inveniat duas, ambæ manebunt conse-
cratae. d. 48, s. 6

Imo si plures attulerit intentione consecrandi, quorum
postea in actuali consecratione fuit oblitus. ibid.

Sacerdos consecratus dimidiam partem hostie, si illam
designat, vere consecrat, licet graviter peccet. ibid.

Secus si per partes proportionales velit conficerre.
ibid.

Panis non potest consecrari, nisi in parte sensibus
perceptibili. d. 43, s. 7

Materia quæ ex vi formæ consecrari potest, non habet
terminum magnitudinis. ibid.

Solum quæ potest fieri simul moraliter præsens, potest
unica consecratione consecrari. ibid.

Partes materie consecrate continuari possunt non
consecratis. ibid.

Vinum consecratum si misceatur non consecrato,
tamdiu permanebit consecratum, quamdiu potuisse
conservari non consecratum. ibid.

Mistio aquæ in vino, solum necessitate præcepti Eccle-
siastici necessaria est. d. 45, s. 1

Hoc præceptum a tempore Apostolorum manavit, licet
Alexander I prior scriptum tradiderit. d. 46, s. 2

Sine dispensatione in nulla necessitate potest omitti.
ibid.

Dispensatio vero moraliter vix potest accidere, licet
simpliciter non sit impossibilis. ibid.

Aqua miscenda naturalis, et in minore quantitate
quam vinum. d. 45, s. 4

Qui vero misceret parvam quantitatem aquæ non nat-
uralis simul cum naturali, licet sacramentum con-
siceret, peccaret graviter. ibid.

Sacrificii tempore, et ante calicis consecrationem
miscenda. ibid.

In Missæ initio vel post Evangelium ex consuetudine
propriæ Ecclesie. ibid. Quod si tunc ob negligen-
tiam omittatur, statim adhibenda, dummodo non
sit facta consecratio. ibid.

Aqua quæ misceretur in Christi sanguinem conver-
tatur, et quomodo. d. 45, s. 5

Licit aqua non transeat in vinum, dicitur vinum
mistum ratione qualitatum aquæ. ibid.

FORMA EUCHARISTIE.

Verba consecrationis sunt forma hujus sacramenti, et
quonodo. d. 42, s. 2

Si ponantur esse forma Eucharistie ut sacrificium, pro-
babile est non esse, nisi extrinsecam formam ejus,
ut sacramentum est. ibid.

Determinata verba, quibus Christus consecravit, sunt
forma hujus sacramenti. d. 42, s. 3

Non alia verba, aut orationes, seu precatioes Missæ.
ibid.

Cur non deprecativa. ibid.

Melius in facto esse, quam in fieri, significatur.
d. 75, s. 6

Solum haec verba, Hoc est corpus meum, sunt de
necessitate formæ, licet alia sint ex præcepto neces-
saria. Idem est de particula, enim. d. 75, s. 6

et d. 48, s. 7

Verba formæ dicuntur a sacerdote formaliter et signifi-
cative, d. 58, s. 4, et in persona Christi. q. 78, a. 1

Hæc formalis significatio, simpliciter necessaria ad
consecrationem, secus recitatio. ibid.

Qui ex errore ea materialiter proferre intenderet,
adhuc consecraret ex intentione virtuali faciendo
qua Christus fecit. d. 58, s. 4

Prædicta propositio, cum operativa sit, non potuit
ante instans, quo terminata est, habere veritatem,
habuit tamen pro illo. d. 58, s. 5

Non causat quia vera, sed ut vera sit, unde prius na-
tura significat, quam efficiat, licet non prius natura
sit vera. d. 58, s. 6

Verba formæ virtute sua et physice efficiunt conver-
sionem et consecrationem et corpus Christi in hoc
sacramento. q. 78, a. 4

Per illam actionem realem qua accidentia per se
constituant, expellunt effective substantiam panis.
q. 78, a. 6

Eorum efficientia limitata ad ea tantum, que Christus
habet in propria specie, d. 60, s. 3. Et ad modum
ex institutione definitum. d. 48, s. 2

Hæc virtus effectiva, formaliter est in verbis, radica-
liter residet in ministro. d. 61, s. 5

Ut sint efficacia, debent proferri a sacerdote conse-
crato et rite ordinato, et non ab alio, etiam in
quavis necessitate. d. 61, s. 3

Non vero requiritur, quod sanctus sit aut fidelis, sed
quod debitam intentionem habeat. ibid.

Aliud est constitutum in sacramento ex vi verborum;
aliud per efficientiam verborum. d. 51, s. 4

Quid pronomen, Hoc, in forma designet, tractatur
late. d. 58, s. 7

Mutatio pronominis, Hoc, in illud, vel in adverbium,
Hic, substantialis; secus, si in, Istud, vel in, Hic,
pronomen, quod etiam de Ecce, probable est.
d. 49, s. 2

Quam commode verbum Est, positum sit. ibid.

Mutare verbum, Est, in quodlibet aliud verbum, grave
peccatum, imo probabile est, formam substantialiter
mutari. ibid. Et ibi: de aliis dictiōibus ejusdem
formae, et mutationibus earum. ibid.

Cur Christus Dominus posuerit in forma, ly Corpus.
non generalius nomen. ibid.

Verba formæ virtualiter, et quasi in actu exercito,
significant conversionem. d. 60, s. 1

Sola haec verba, Hic est calix sanguinis mei, sunt de
essentia, alia vero solum ex præcepto necessaria.
ibid.

Sequentia verba, Qui pro vobis, etc., non sunt de
substantia sacramenti. ibid.

De pronominis, Hic et Mei, idem judicium, quod de
Hoc et Meum, in forma corporis. d. 60, s. 2

Hæc omnia verba Christus protulit in consecratione
calicis. d. 61, s. 1

Quam convenienter ab Ecclesia posita. ibid.